

RELEVANȚA DECIZIONALĂ A REZULTATULUI FINANCIAR: ÎNTRE RIGOAREA RAPORTĂRII ȘI CALITATEA INFORMAȚIEI CONTABILE

THE DECISION-MAKING RELEVANCE OF FINANCIAL RESULTS: BETWEEN REPORTING RIGOR AND ACCOUNTING INFORMATION QUALITY

LAZARI Liliana

Academy of Economic Studies of Moldova, Republica Moldova,

E-mail: liliana.lazari@ase.md

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8310-2341>

BALAN Gheorghe

Academy of Economic Studies of Moldova, Republica Moldova,

E-mail: balan.gheorghe@ase.md

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0009-2059-3206>

Abstract. This research examines the theoretical and practical aspect of the financial result in the context of financial reporting. On the one hand, the determination of the financial result is established by the accounting and tax regulations (national and international accounting standards, tax provisions). On the other hand, users of financial information – especially investors and managers – demand the quality of financial information defined by relevance, predictive value and neutrality. The study analyses the process of determining and managing the financial result and the elements through which it is reported. The conclusions reveal that an absolute convergence between normative regulation and decision-making quality is difficult to achieve, requiring a paradigm focused on radical transparency and transparent presentation of the elements from which the financial result is formed in compliance with the qualitative requirements for financial information.

Keywords: financial result, quality of information, decision-making relevance, rigor of financial reporting.

JEL Classification: M41

Introducere

Contabilitatea este recunoscută în literatura de specialitate drept un sistem informațional fundamental al entității, având rolul de a genera, prelucra și comunica informații relevante necesare fundamentării deciziilor economice. Informațiile contabile, reflectate în situațiile financiare, reprezintă o sursă esențială pentru utilizatorii de informații interesați, facilitând evaluarea performanței financiare și a poziției financiare a entității. În consecință, calitatea și credibilitatea informațiilor contabile influențează în mod semnificativ procesul decizional al părților interesate, contribuind la reducerea verificării informaționale și la eficientizarea alocării resurselor economice. Literatura de specialitate contabilă conține un număr impresionant de cercetări dedicate utilității informației financiare pentru luarea deciziilor economice.

În economia contemporană, rezultatul financiar (profit sau pierdere) reprezintă indicatorul de sinteză cel mai intens solicitat, examinat pentru evaluarea performanței financiare și care servește drept suport pentru deciziile utilizatorilor de informații. Totuși, natura sa nu mai este una pur matematică, ci a devenit rezultatul unui compromis complex între diverse interese economice și reglementări normative. Deseori apar tensiuni între cerințele raportării rezultatului financiar în situațiile financiare (conformitatea cu standardele de contabilitate (naționale și internaționale) și legislația fiscală) și calitatea decizională a informației cu privire la rezultatul financiar. O raportare strict conformă poate, în anumite situații (precum aplicarea costului istoric în perioade inflaționiste sau recunoașterea

diferențelor de curs valutar în condițiile instabilității monedei naționale) să distorsioneze realitatea economică, oferind utilizatorilor o imagine prezentată prin respectarea cadrului normativ, dar irelevantă pentru deciziile strategice viitoare. Relevanța decizională a rezultatului financiar depinde de trei aspecte importante:

1. rigoarea standardelor contabile și a procesului de raportare financiară (cadrul normativ care produce informația),
2. calitatea informației contabile,
3. nevoile decizionale ale utilizatorilor.

Anume aceste aspecte aferente rezultatului financiar sunt examinate în cadrul cercetării.

O particularitate ce redă semnificație prezentei cercetări este determinată de faptul că rezultatul financiar este stabilit pentru fiecare perioadă de gestiune, se regăsește în cadrul fiecărei entități și stabilește o apreciere a rezultatului activității desfășurate și a deciziilor de previziune pentru viitor.

Obiectivele cercetării vizează: (i) examinarea fundamentelor teoretice ale relevanței informației contabile și ale rezultatului financiar; (ii) analiza relației dintre conformitatea cu reglementările contabile și utilitatea informațională a rezultatului financiar; și (iii) formularea unor concluzii privind rolul rezultatului financiar în susținerea deciziilor economice într-un mediu informațional aflat în continuă transformare.

Metodologia cercetării se axează pe o cercetare calitativă bazată pe studierea avansată a cadrului normativ contabil cu referire la tratamentul și raportarea rezultatului financiar și a literaturii de specialitate. Prin utilizarea metodelor de documentare, analiză comparativă și sinteză, cercetarea urmărește să ofere o perspectivă integrată asupra relației dintre rigoarea raportării financiare și calitatea informației contabile, evidențiind implicațiile acestora asupra relevanței decizionale a rezultatului financiar.

Revizuirea literaturii

Modul de înțelegere a rezultatului financiar ca obiect de studiu a fost prezentat de Watts și Zimmerman ce au propus *teoria pozitivă a contabilității*, care prezintă că alegerile de politici contabile ale managerilor sunt determinate de interesele lor economice, nu de considerente de neutralitate (Watts & Zimmerman, 1986). Cei trei factori principali ai alegerilor contabile, identificați în cadrul teoriei pozitive a contabilității, au rămas repere în literatura de specialitate: a) *ipoteza planului de bonusuri* – managerii preferă politici care maximizează profitul curent, majorând astfel remunerarea pe bază de performanță; b) *ipoteza ratei datoriei* – entitățile cu grad înalt de îndatorare preferă politici care cresc profitul, reducând riscul de faliment; c) *ipoteza costurilor politice* – entitățile mari și de interes public, cu vizibilitate politică, preferă politici care reduc profitul curent minimizând atenția din partea instituțiilor de reglementare. Implicația teoretică fundamentală este că rezultatul financiar raportat de contabilitate este *endogen*, deoarece reflectă atât performanța financiară cât și alegerile strategice ale managementului entității.

Dechow, Ge și Schrand propun următoarea definiție a câștigurilor: „câștigurile de calitate superioară reprezintă mai fidel caracteristicile performanței financiare relevante pentru o decizie specifică luată de un utilizator specific. Prin urmare, calitatea este determinată conjunct de relevanța informației pentru decizie și de acuratețea cu care câștigurile o reprezintă” (Dechow, Ge și Schrand, 2010, p. 344).

Healy și Wahlen oferă definiția de referință pentru managementul câștigurilor „manipularea rezultatelor apare atunci când managerii utilizează judecata profesională în raportarea financiară și în structurarea tranzacțiilor pentru a altera situațiile financiare, fie cu scopul de a induce în eroare unii utilizatori privind performanța economică a firmei, fie pentru a influența rezultatele contractuale care depind de cifrele contabile raportate” (Healy și Wahlen, 1999).

Conținut

Cerințele sporite privind fiabilitatea situațiilor financiare au schimbat abordarea evaluării performanței companiei ca una dintre modalitățile de identificare și prevenire a erorilor semnificative din raportare. Prin urmare, situațiile financiare ale companiei pot satisface cerințele informaționale ale tuturor grupurilor de utilizatori care ridică cerințe speciale cu privire la conținutul și ordinea formării lor (Osadchy et al., 2018).

Acceptăm sau nu, însă rezultatul financiar este un element patrimonial determinat și raportat de contabilitate. Deaceia, prezenta cercetare se va axa pe tratamentul contabil și de raportare financiară al rezultatului financiar. Iar cunoașterea abordării rezultatului financiar prin prisma contabilității cu siguranță redă relevanță acestui indicator în scop decizional.

Cerințele de raportare a rezultatului financiar sunt stabilite de reglementările normative contabile ce se aplică: standardele naționale de contabilitate sau standardele internaționale de raportare financiară dar și de cadrul normativ fiscal. Existența și aplicarea reglementărilor contabile la raportarea rezultatului financiar urmăresc:

- ✓ comparabilitatea în timp și spațiu a indicatorilor situațiilor financiare;
- ✓ obiectivitatea ce se bazează pe tranzacții economice justificate de documente ce confirmă desfășurarea acestora, cerințe de recunoaștere a veniturilor și cheltuielilor și principii aplicabile la recunoașterea și evaluarea acestora;
- ✓ protecția intereselor creditorilor dar și a proprietarilor minoritari în condițiile aplicării principiului prudenței.

Prin prisma prevederilor Legii contabilității și raportării financiare (art. 20), „relevanța – prevede că informațiile trebuie să fie importante pentru utilizatori și să-i ajute să evalueze evenimentele trecute, prezente sau viitoare, să confirme sau să corecteze evaluările anterioare ale acestora” (Legea 287 din 2017). În acest context, conform celor stabilite de cadrul normativ, prin relevanța deciziilor se asigură:

- ✓ valoarea confirmativă: pentru evaluarea deciziilor manageriale trecute;
- ✓ reprezentarea exactă: reflectă conținutul economic al tranzacțiilor;
- ✓ valoarea predictivă: permite utilizatorilor să anticipeze anumite rezultate.

Relevanța decizională a rezultatului financiar prin prisma cadrului normativ contabil și calitatea informației se prezintă în tabelul 1.

Tabelul 1. Relevanța rezultatului financiar dintre cadrul normativ și calitatea informației

Indicii de analiză	Abordarea normativă	Abordarea decizională
Baza evaluare	Prioritatea costului istoric și a principiului prudenței la evaluare pentru a evita supraevaluarea activelor.	Solicitarea valorii juste sau a valorii de utilitate pentru a reflecta realitatea curentă a pieței.
Tratamentul fiscal	Alinierea parțială sau totală la cerințelor Codului Fiscal (metoda amortizării liniare, cheltuieli deductibile limitate).	Retratarea elementelor în scop fiscal pentru a limita profitul.
Menținerea capitalului	Concentrarea pe menținerea capitalului propriu nominal (profitul apare doar dacă capitalul propriu la sfârșitul perioadei depășește capitalul propriu la începutul perioadei).	Necesitatea analizei menținerii capitalului fizic (capacitatea operațională), esențială în medii economice volatile.

Sursa: elaborat în baza cadrului normativ contabil

Sub aspect economic când este examinat rezultatul financiar, deseori se prezintă prin următoarele caracteristici: este stabilit pentru o anumită perioadă de activitate; este examinat prin sensul rezultatului financiar obținut (favorabil sub formă de profit sau nefavorabil sub formă de pierdere).

Examinat prin prisma reglementărilor contabile, conform prevederilor punctului 20 al SNC „Capital propriu și datorii”, profitul (pierdere) include: „profitul net (pierdere netă) al perioadei de gestiune, profitul nerepartizat (pierdere neacoperită) al anilor precedenți, profitul utilizat al perioadei de gestiune, corecțiile rezultatelor anilor precedenți” (Lazari, 2023)

În contextul cercetării se va examina procesul de apariție și de raportare al rezultatului financiar în activitatea entității. În mod ordinar, rezultatul financiar se determină pentru o perioadă de gestiune, care constituie un an, cu excepția perioadei de constituire și de lichidare a entității. Specific rezultatului financiar este faptul că se determină și se calculează în ultima zi a perioadei de gestiune, iar acest moment stabilește că pe parcursul perioadei de gestiune indicatorul de rezultat financiar nu este redat. Conform SNC „Capital propriu și datorii”, profitul net (pierdere netă) al perioadei de gestiune se determină ca diferența dintre veniturile și cheltuielile curente ale entității recunoscute în

perioada de gestiune curentă. Iar incidența asupra rezultatului financiar o are și reglementarea fiscală prin impozitul pe venit din activitatea de întreprinzător, fapt ce conferă rezultatului financiar deja definirea de „net”. În condițiile când pe parcursul perioadei de gestiune se stabilește un rezultat financiar favorabil sub formă de profit, poate fi decis utilizarea acestuia, fapt ce determină apariția profitului utilizat al perioadei de gestiune. Profitul (pierdere) în funcție de momentul determinării și înregistrării în contabilitate se prezintă în figura 1.

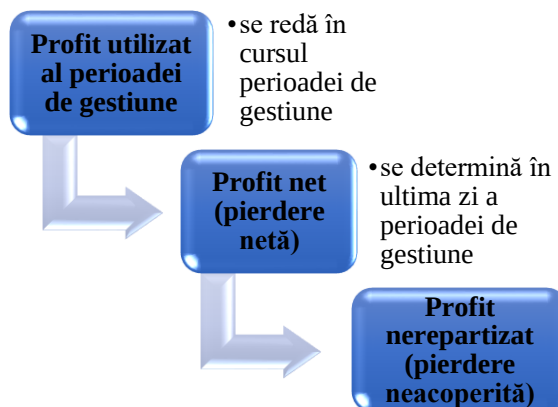

Figura 1. Etapele perocesiului de determinare și contabilizare a rezultatului financiar

Sursa: elaborat în baza cadrului normativ contabil

Fiecare din elementele rezultatului financiar menționate în figura 1 se raportează în bilanț, ce redă poziția financiară a entității, pe rânduri separate. În acest context ținem să menționăm importanța luării în considerare pentru fundamentarea deciziilor atât a mărimii profitului net (pierderii nete) cât și a mărimii profitului utilizat al perioadei de gestiune.

O caracteristică pentru profitul net (pierdere netă) determinat pentru perioada de gestiune curentă de activitate este faptul că, este singurul indicator care se regăsește în 3 formulare ale situațiilor financiare, după cum se prezintă în figura 2:

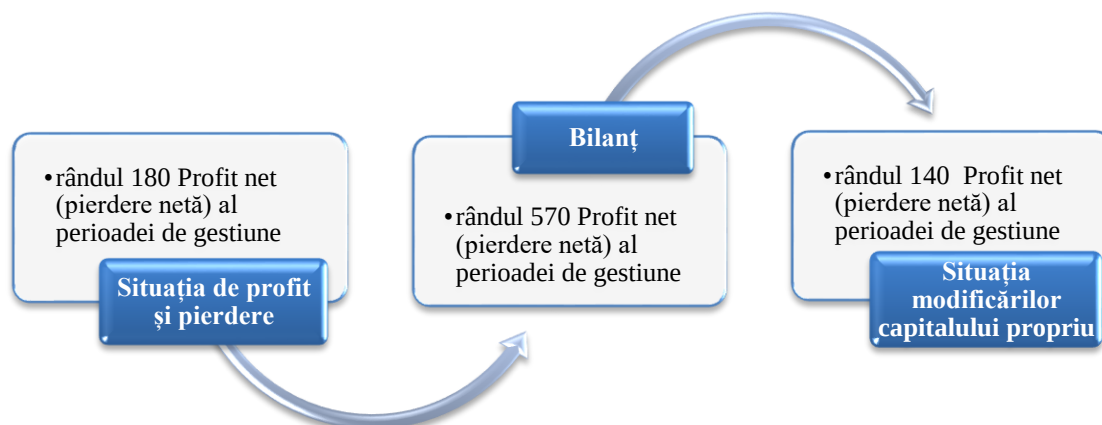

Figura 2. Raportarea financiară a profitului net (pierderii nete)

Sursa: elaborat în baza SNC Prezentarea situațiilor financiare

Corespunzător profitul net (pierdere netă) se determină în cadrul Situației de profit și pierdere ca diferență dintre veniturile curente înregistrate și cheltuielile curente suportate și depinde de corectitudinea recunoașterii acestora și respectării principiilor contabile: contabilitatea de angajamente (recunoașterea veniturilor indiferent de momentul încasării de numerar sau al compensării sub altă formă și al cheltuielilor indiferent de momentul plății de numerar), necompensării (contabilizarea și prezentarea distinctă a veniturilor de cheltuieli) și prudenței (neadmiterea supraevaluării veniturilor și a subevaluării cheltuielilor) fiind parte componentă ce redă performanța financiară a entității. Ulterior se prezintă în bilanț în componenta capitalului propriu fiind indicator ce redă poziția financiară a entității. Și nu în ultimul rând, se raportează în cadrul Situației modificărilor capitalului propriu în scopul prezentării modului de valorificare a resurselor oferite de

proprietarii entității. Deci, profitul net (pierdere netă) este indicator financiar atât al performanței financiare ce explică evoluția activității entității pentru perioada de gestiune, al poziției financiare ce prezintă situația statică la un moment dat, și al informării privind modificarea capitalului propriu care face legătura dinamică între performanța și poziția financiară.

Conform prevederilor punctului 228 al SNC „Prezentarea situațiilor financiare”, „după aprobarea și prezentarea situațiilor financiare entitatea reformează bilanțul prin decontarea:

- 1) profitului utilizat al perioadei de gestiune la profitul net (pierdere netă) al perioadei de gestiune curente;
- 2) profitului net (pierderi nete) al perioadei de gestiune la profitul nerepartizat (pierdere neacoperită) al anilor precedenți”.

Modalitatea de desfășurare a reformării bilanțului este caracteristică doar pentru elementele rezultatului financiar și se prezintă în figura 3.

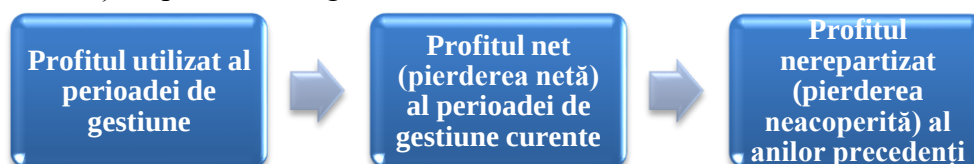

Figura 3. Reformarea bilanțului pentru rezultatul financiar al perioadei de gestiune

Sursa: elaborat în baza SNC Prezentarea situațiilor financiare

Menționăm că în cadrul reformării bilanțului profit net al perioadei de gestiune devine profit nerepartizat deoarece așteaptă decizia proprietarilor de repartizare, iar pierdere netă devine pierdere neacoperită deoarece așteaptă rezultatele financiare favorabile sub formă de profit în scopul acoperirii, modalitatea de realizare se prezintă în figura 4:

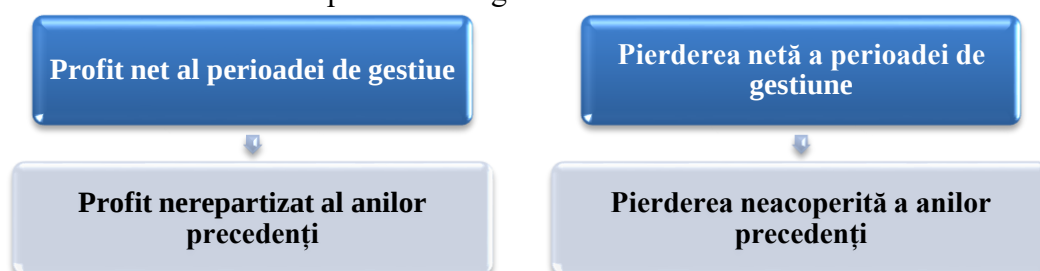

Figura 4. Rezultatul financiar al perioadei de gestiune la reformarea bilanțului

Sursa: elaborat în baza SNC Prezentarea situațiilor financiare

Legătura dintre calitatea raportării și deciziile în baza rezultatului financiar se prezintă în tabelul 2.

Tabelul 2. Legătura dintre calitatea raportării și deciziile în baza rezultatului financiar

Indicatorul	Efectul	Implicație decizională
Calitatea raportării financiare	Crește calitatea deciziilor	Rezultatul financiar devine indicator de încredere
Calitatea sistemelor de contabilitate aplicate	Îmbunătățește calitatea raportării și încrederea utilizatorilor	Reduce erorile
Respectarea caracteristicilor calitative ale informației financiare	Fundamentează deciziile economice optime	Asigură utilitatea rezultatului financiar

Sursa: elaborat în baza surselor examinate

În baza informației prezentate în tabelul 2, relevanța decizională a rezultatului financiar depinde de rigoarea raportării (standarde contabile aplicate: naționale sau internaționale) și de respectarea caracteristicilor calitative ale informației.

În acest context, literatura de specialitate distinge două forme fundamentale de manipulare a rezultatelor financiare:

- a) manipularea contabilă – care operează prin exercitarea discrepanțelor în cadrul permis de standardele contabile, fără a altera fluxurile de numerar reale;

b) manipularea reală – care implică decizii operaționale reale (accelerarea vânzărilor, reducerea cheltuielilor, etc.) menite să influențeze rezultatul financiar curent.

Motivele care stimulează managerii să manipuleze rezultatele financiare sunt următoarele:

- motive contractuale – evitarea gradului de îndatorare, maximizarea bonusurilor, etc.
- motive de pe piața de capital: atingerea/depășirea pragurilor de profit prognozate de analiști, gestionarea impresiei înaintea ofertelor inițiale.
- motive fiscale - minimizarea impozitului pe venit.

Profitul este util decizional doar dacă este măsurat fidel, prezentat inteligibil și integrat cu informații suplimentare (financiare și non-financiare) în Nota explicativă, într-un cadru de raportare de înaltă calitate.

Concluzii

În baza cercetării realizate se constată că informațiile contabile raportate cu privire la rezultatul financiar sunt relevante pieței și utilizatorilor de informații. Rezultatul financiar și situațiile financiare în ansamblu devin relevante decizional doar dacă sunt raportate riguros și respectă caracteristicile calitative ale informației financiare. Studiile recente leagă direct calitatea raportării și a sistemelor contabile de eficiența deciziilor manageriale, investiționale și de performanța entităților. În baza studiului realizat se poate stabili că rezultatul financiar nu este doar o mărime a eficienței activității desfășurate pentru o perioadă de gestiune, ci reprezintă un indicator multidimensional. Aplicarea reglementărilor contabile pentru determinarea rezultatului financiar oferă o legitimitate acestuia, în timp ce calitatea informației cu privire la rezultatul financiar conferă utilitate economică în scop decizional.

Referințe

1. Cadru general de raportare financiară. Disponibil: <https://www.mf.gov.md/ro/content/standardele-interna%C8%9Bionale-de-raportare-financiar%C4%83-2017-red-book>
2. Dechow, P. M. Ge, W., & Schrand, C. (2010). The quality of accruals and earnings: the role of accrual estimation errors. *The Accounting Review*, 77 (Supplement), p. 35-59. Disponibil: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0165410110000339>
3. Istrate, C. Contabilitate și raportări financiare individuale și consolidate. Iași, Polirom, 2016. ISBN 978-973-46-6249-4.
4. Healy, P. M. & Wahlen, J. M. (1999). A literature review of the earnings management and its implications for standard setting. *Accounting Horizons*, 13 (4), p.365-383. Disponibil: <https://www.scribd.com/doc/312092094/Healy-P-M-And-Wahlen-J-M-1999>
5. Lazari, L. Conceptual approaches related to equity capital. In: *Перспективи розвитку обліку, аналізу та аудиту в контексті євроінтеграції, XI Міжнародної Науково-Практичної Конференції, Одеський Національний Економічний Університет*. Odessa, 18 Mai 2023. pp.13 – 16. УДК 657 ББК 65.052.2 О17. Disponibil: https://lib.lntu.edu.ua/sites/default/files/2023-09/Збірник%20конференції_18.05.2023.pdf
6. Lazari, L. Prezentarea adevărului contabil prin imaginea fidelă și reală a poziției și performanței financiare a entității. In: *Competitivitatea și inovarea în economia cunoașterii*, Chișinău, ASEM, 2015, pp.93-97. ISBN 978-9975-75-714-0. Disponibil: https://ase.md/files/publicatii/epub/conf_09.15_vol3.pdf
7. Legea contabilității și raportării financiare, nr. 287 dated 15.12.2017. Monitorul oficial nr. 1-6, din 05.01.2018. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=136356&lang=ro#
8. Nasrin Azar*, Zarina Zakaria and Noor Adwa Sulaiman. The quality of accounting information: relevance or value-relevance? *Asian Journal of Accounting Perspectives*, 12(1), p. 1-21.
9. E.A. Osadchy, E.M. Akhmetshin, E.F. Amirova, T.N. Bochkareva, Yu.Yu. Gazizyanova, A.V. Yumashev. (2018). Financial Statements of a Company as an Information Base for Decision-Making in a Transforming Economy. *European Research Studies Journal*. Volume XXI, Issue 2, 2018 pp. 339-350. Disponibil: www.um.edu.mt/library/oar/bitstream/123456789/33582/1/Financial_Statements_of_a_Company_as_an_Information_Base_2018.pdf
10. Standardul Național de Contabilitate „Capital propriu și datorii”. Monitorul Oficial Nr. 233-237 din 22.10.2013. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=131868&lang=ro
11. Standardul Național de Contabilitate „Prezentarea situațiilor financiare”. Monitorul Oficial Nr. 233-237 din 22.10.2013. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=131868&lang=ro
12. Watts, R. L., & Zimmerman, J. L. (1986). *Positive Accounting Theory*. Prentice-Hall. 1986. Disponibil: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=928677&cf_chl_f_tk=QZx6RKppIwXRW7isX594E_IDlt2rBxRcK10aNLXm38E-1783009657-1.0.1.1-R59WLSv_oUJnJPSFhBDV3eaALF.MWFFHM2j6OJBQIzYo